

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สงฺฆรตน — รัตนะคือหมู่ของพระอริยะ, สังฆรัตนะ”

คำว่า **สงฺฆรตน** อ่านแบบภาษาบาลีว่า **สัง - คะ - ระ - ตะ - นะ** มาจากคำว่า **สงฺฆ** (หมู่ ซึ่งในที่นี้มุ่งหมายถึงหมู่ของพระอริยสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า **รตน** (รัตนะ, สิ่งที่มีค่า, สิ่งทีประเสริฐ) รวมกันเป็น **สงฺฆรตน** เขียนเป็นไทยว่า **สังฆรัตนะ** หมายถึง สิ่งที่มีค่า สิ่งทีประเสริฐ คือ พระอริยสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และ พระอรหันต์

ข้อความจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย สุตตนิบาต รัตนสูตร แสดงความเป็นจริงของ สังฆรัตนะ ไว้ว่า

บุคคล ๘ จำพวก ๔ คู่ อันสัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญแล้ว บุคคลเหล่านั้น ควรแก้ ทัชฌิกาทาน (ของทำบุญ) เป็นสาวกของพระสุคตเจ้า ทานที่บุคคลถวายแล้ว ในทาน เหล่านั้น ย่อมมีผลมาก สังฆรัตนะ แม่นี่ เป็นรัตนะอันประณีต

ข้อความจากปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ แสดงความเป็นจริงของ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ และ พระสังฆรัตนะ ด้วยข้ออุปมา มีว่า

พระพุทธเจ้า เปรียบเหมือนแพทย์ผู้ฉลาด เพราะทรงสามารถกำจัดพยาธิคือกิเลส พร้อมทั้งอนุสัย (กิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในจิต) ออกได้ พระธรรมเปรียบเหมือนเภสัชยาที่ ทรงปรุงถูกต้องแล้ว พระสงฆ์ผู้มีพยาธิคือกิเลสและอนุสัยอันระงับแล้ว เปรียบเหมือน หมูชนที่พยาธิระงับแล้ว เพราะประกอบยา

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนผู้ชี้ทาง พระธรรมเปรียบเหมือนทางดีหรือพื้นที่ที่ ปลอดภัย พระสงฆ์เปรียบเหมือนผู้เดินทางถึงที่ที่ปลอดภัย

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนนายเรือที่ดี พระธรรมเปรียบเหมือนเรือ พระสงฆ์ เปรียบเหมือนชนผู้เดินทางถึงฝั่ง.

พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีค่ามาก มีค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินสมบัติใดๆ ในโลกทั้งปวง ซึ่งถ้าไม่มีโอกาสได้ฟัง ไม่มีโอกาสได้ศึกษา ย่อมไม่มีทางที่จะเข้าใจเลย พระธรรม คิดเอาเองไม่ได้ บุคคลผู้ที่ฟัง ศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบเท่านั้น ถึงจะเข้าใจและได้รับประโยชน์จากพระธรรม อย่างแท้จริง, สิ่งทีควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งคือ การฟังพระธรรม เป็นโอกาสทีหายากในชีวิต เป็นการยากมากทีจะได้ฟัง เมื่อมีโอกาสแล้ว ได้พบพระธรรมแล้ว ก็ไม่ควรจะปล่อยโอกาสนั้นให้ ผ่านไป ควรตั้งใจฟังด้วยความเคารพ ไม่ประมาทในแต่ละคำทีได้ยินได้ฟัง เพราะแต่ละคำล้วนเป็น คำจริง เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูกโดยตลอด

เป็นความจริงที่ว่า ในชีวิตประจำวัน เมื่อมีโศกปสาทะ (หุ) แล้ว ก็ย่อมเป็นเหตุให้ได้ยินเสียงต่างๆ มากมาย เป็นธรรมชาติที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ส่วนใหญ่เป็นเหตุมาจากความติดข้องยินดีพอใจบ้าง ชัดเคืองไม่พอใจบ้าง ตามการสะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นไปกับบุคคล แต่มีอยู่เสียงหนึ่ง ที่เมื่อได้ฟังแล้ว เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นแห่งปัญญา นั่นก็คือ เสียงของพระธรรม ซึ่งเป็นวาจาสิ่งจะ เป็นคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะฉะนั้นแล้ว ในเมื่อจะได้ฟังเสียงอยู่แล้ว ก็ควรที่จะได้ฟังเสียงที่ทำให้ปัญญาเจริญขึ้นคือ ฟังเสียงของพระธรรม ซึ่งก็คือ ฟังพระธรรม นั่นเอง

การฟังพระธรรม เป็นเหตุให้ปัญญาเจริญขึ้น บุคคลผู้เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นผู้ได้ฟังพระธรรม และจะต้องเข้าใจถูกต้องตรงตามความเป็นจริงด้วย ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ เจริญขึ้นได้ ต้องอาศัยการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม ด้วยความละเอียด รอบคอบ ไม่ประมาทพระธรรม วาง่าย เป็นไปไม่ได้ที่ปัญญาจะเกิดขึ้นโดยไม่ได้ฟังพระธรรม ไปทำอะไรด้วยความไม่รู้ แล้วคิดว่า ปัญญาจะเกิดขึ้นรู้อยู่ นั่น ไม่มีในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาวกทั้งหมดของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ล้วนเป็นผู้ที่ได้ฟังพระธรรมคำสอนของพระองค์ทั้งนั้น และผู้ที่เป็นสาวกนั้น เมื่อปัญญาเจริญขึ้นไปตามลำดับ ก็สามารถรู้แจ้งอริยสัจจธรรมดับกิเลสตามลำดับขั้น ถึงความเป็นพระอริยบุคคลขั้นต่างๆ เป็นสังฆรัตนะ แต่ถ้ายังไม่ได้รู้แจ้งอริยสัจจธรรม แม้จะบวชเป็นพระภิกษุ ก็ไม่ใช่สังฆรัตนะ

สังฆรัตนะคือพระอริยบุคคล ในฐานะที่เป็นอริยสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ว่าจะเป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ก็เป็นสังฆรัตนะได้ เป็นหมู่ของผู้ที่ขัดเกลากิเลสเป็นอริยสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นรัตนะที่ประเสริฐ เป็นผู้ที่ถึงความเป็นพระโสดาบัน ถึงความเป็นพระสกทาคามีบุคคล ถึงความเป็นพระอนาคามีบุคคล ถึงความเป็นพระอรหันต์

กิเลสมีมากมายมหาศาล จะดับที่เดียวหมดไม่ได้เลย แต่กิเลสที่ต้องดับก่อน คือ ความเห็นผิด การยึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน เพราะว่า ถ้ายึดถือสภาพธรรมว่าเป็นตัวตน กิเลสทั้งหลายก็มา เพราะเราต้องการไม่สิ้นสุด ไม่จบ จึงมีการทุจริตต่างๆ มีการประพฤตินสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แล้วก็ เป็นเหตุที่จะนำไปสู่ความเสื่อม ไม่ใช่ความเจริญ เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ ที่รู้แจ้งอริยสัจจธรรมเป็นพระอริยบุคคล ย่อมเป็นสังฆรัตนะ เป็นหมู่ของบุคคลผู้ขัดเกลากิเลสรู้แจ้งอริยสัจจธรรมถึงความเป็นพระอริยบุคคล นอกจากนั้นไม่ใช่สังฆรัตนะ

ขณะที่ฟังพระธรรมด้วยความตั้งใจและมีความเข้าใจไปตามลำดับ ย่อมเห็นสมบัติของตนเองจากการฟังพระธรรม ซึ่งเป็นสมบัติที่แท้จริง ประเสริฐยิ่งกว่าสมบัติทั้งหลายที่มี ใครๆ ก็ลักไปไม่ได้ด้วย นั่นก็คือได้สะสมปัญญา ความเข้าใจถูกต้องเห็นถูก, สมบัติทั้งหลายที่มี ไม่ว่าจะเป็นแก้ว แหวน เงิน ทอง เครื่องอุปโภคบริโภคทั้งหลาย เป็นต้น เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้ชีวิตดำเนินไปอย่างไม่เดือดร้อนเท่านั้น แต่ไม่สามารถติดตามไปในภพหน้าได้ และไม่สามารถทำให้รู้แจ้งอริยสัจจธรรมได้เลย ถ้าเว้นจากการฟังพระธรรมเสียแล้ว การรู้แจ้งอริยสัจจธรรมของพระสาวกทั้งหลายก็จะมีไม่ได้

การฟังพระธรรม การศึกษาพระธรรม เท่านั้น เป็นเหตุที่จะทำให้ปัญญาเจริญขึ้นไปตามลำดับ จนสามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ เพราะฉะนั้น ทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศไหนวัยไหน ก็ควรอย่างยิ่งที่จะได้เห็นประโยชน์สูงสุดของการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาในชีวิตประจำวัน ด้วยความอดทนและจริงใจ เพื่อความเข้าใจถูก เห็นถูกในสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงว่า เป็นธรรม ไม่ใช่เรา ไม่ใช่สัตว์ บุคคล ตัวตน เพราะหนทางเดียวที่จะทำให้เข้าใจธรรมขึ้น ก็คือ ฟังคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บ่อย ๆ เอง ๆ .

ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖